

# FORSKNING

## BØRN&UNGE

NR 4 | AUGUST 2009 | [www.boernogunge.dk](http://www.boernogunge.dk)





## BØRN&UNGE

Blegdamsvej 124  
2100 København Ø  
Telefon: 3546 5100  
Telefax: 3546 5099  
E-mail: b&u@bupl.dk  
www.boernogunge.dk

### REDAKTIONEN

#### Ansvarshavende redaktør:

Lone Ries Karkov (lrk)

#### Redaktionschef:

Lene Søborg (søb)

#### Redaktion:

Anders W. Christensen (awc)  
Peter Engelbrekt Petersen (ppn)  
Camilla Hjorth Weber (chw)

#### Journalister:

Carsten Henriksen (DPU)  
Eva Frydensberg Holm (DPU)  
Claus Holm (DPU)  
Peder Holm-Pedersen (DPU)

#### Grafisk tilrettelægning:

Jeanne Olsen (jno)

#### Korrektur:

Elisabeth Therkelsen

### BUPL'S FORSKNINGSSATSNING

Blegdamsvej 124  
2100 København Ø  
v/ Konsulent Peter Engelbrekt Petersen  
Telefon: 3546 5142  
E-mail: ppn@bupl.dk  
www.bupl.dk/forskning

B U P L



FORBUNDET  
FOR PÆDAGOGER  
OG KLUBFOLK

Blegdamsvej 124  
2100 København Ø  
Telefon: 3546 5000  
(kl. 9-15)  
Telefax: 3546 5039  
E-mail: bupl@bupl.dk  
www.bupl.dk

### TRYK

Skive Folkeblad Rotation  
Kontrolleret oplag: 69.738  
ISSN: 1903-962X



# FORORD

## STYRK FAGLIGHEDEN – INDEFRA

**BUPL har længe arbejdet for, at pædagogers faglighed blev styrket, til gavn for dem selv og for børnene.**

Pædagoguddannelsen er blevet forbedret, og der kæmpes for at få flere efter- og videreuddannelsesmuligheder. BUPL har støttet tidsskriftet VERA, lavet egne kursustilbud og har sørget for at forsknings-tillægget, du sidder med i hånden nu, når ud til Børn&Unge over 70.000 abonnenter. Al den viden kommer hovedsageligt udefra til pædagogerne, i stedet for indefra fra pædagogerne selv. Det kan man kalde den traditionelle måde at sørge for vidensmuligheder til pædagoger i Danmark. Og det har været godt og er stadig nødvendigt.

### Erfaring kan skabe god uenighed

Men nu er det tid til også at sætte mere fokus på, at pædagoger selv har, og i deres dagligdag producerer, masser af viden og nyttige erfaringer. En viden og erfaringsmængde, der alt for sjældent bliver brugt aktivt og derved heller ikke værdsat. Erfaringer og pædagogiske holdninger, som måske ikke altid behøver at havne i rapporter og skemaer, men ofte kan have mindst ligeså gavnlig effekt ved at blive diskuteret åbent på institutionerne. Det er et af budskaberne i den første artikel, hvor Morten Ejrnæs og Merete Monrad løfter sløret for nogle af deres foreløbige resultater. De peger på, at faglige uenigheder ikke skal ses som et svaghedstegn i den pædagogiske praksis, men i stedet bruges aktivt.

Det gælder om at skabe en institutionskultur, hvor der bliver skabt rum og tid til faglige diskussioner. Derved kan uenigheder skabe udvikling i stedet for frustrationer.

### Hvad påvirker?

Interviewet med Frank Ebsen peger på, at det er vigtigt at huske, hvor pædagogerne får deres viden fra og hvad, der påvirker den pædagogiske praksis. Kort fortalt er hans konklusion, at pædagogerne hovedsagligt får deres faglige viden fra deres eget fagblad, og at det er pædagogerne selv, der primært påvirker den pædagogiske praksis. Sidstnævnte kan man kun glæde sig over, det ville være skræmmende, hvis pædagoger tillagde staten eller de kommunale forvaltninger større betydning end dem selv.

**Budskabet er altså klart:** Pædagogerne skaber praksisviden og kan derved også styrke deres egen faglighed indefra. Især hvis der bliver skabt en institutionskultur, der understøtter det. Derfor er det glædeligt, at BUPL netop nu har en forskningspulje, der også fokuserer på forskningsprojekter, som i høj grad inddrager pædagogernes egen viden og ideer. I BUPL glæder vi os til at støtte flere forskningsprojekter, der sammen med al den lokale viden, kan skabe udvikling på det pædagogiske område til gavn for børn, unge og pædagoger.

### Rigtig god læselyst!

Allan Bauman

”Når man som pædagog investerer så meget af sig selv i sit arbejde, kan en diskussion af faglige uenigheder med ens kolleger meget nemt blive opfattet som et personligt angreb. Det er noget, man skal lære at gøre”

Merete Monrad, ph.d.-cand.scient.soc. (sociolog), stipendiat ved Institut for Sociologi, Socialt Arbejde og Organisation, Aalborg Universitet.

**GÅR FAGLIGHED OG ENIGHED HÅND I HÅND?**  
Side 4-7



Foto: Jens Hassé

## INDHOLD

### **4 GÅR FAGLIGHED OG UENIGHED HÅND I HÅND?**

Diskussioner af faglige uenigheder er en god investering.  
Interview med Merete Monrad og Morten Ejrnæs.

### **8 PÆDAGOGER KAN MERE, END DE TROR**

Det gælder om at få viden og erfaringer i spil.  
Interview med Esther Nørregaard-Nielsen.

### **11 DET ER MIG, DER ER VIGTIG!**

Pædagoger bruger ikke forskningsviden.  
Interview med Frank Ebsen.

### **13 HVORDAN SYNES DU SELV, DET GÅR?**

Er brugertilfredshed tegn på kvalitet i dagtilbud?  
Interview med Lone Svinth.

# GÅR FAGLIGHED OG UENIGHED HÅND I HÅND?

En igangværende undersøgelse dokumenterer, at den faglige uenighed blandt pædagoger er stor. Men det er ikke nødvendigvis et problem. Det kan ligefrem være en fordel, lyder det fra de to forskere, der står bag undersøgelsen. Hvis ellers den faglige uenighed håndteres på en faglig måde. Men det er desværre ikke altid tilfældet.

Af Peder Holm-Pedersen / iStockphoto

**T**o børn er kommet op at skændes ved gyngestativet i børnehaven. Det ene barn gynger på livet løs. Det andet barn står og græder og må ikke være med. Hvad skal pædagogen gøre? Skal barnet have lov til at gyngede med, skal det lære at acceptere et nej, eller skal det gyngende barn lære at tænke på fællesskabet? Ja, det kan der være mange svar på, men et af dem må dog være det fagligt set mest korrekte at gøre, vil

man umiddelbart indvende. Men så enkelt er det ikke. For ikke bare er børn forskellige. Det er pædagoger også. De vil derfor også bedømme og handle forskelligt i det pædagogiske arbejde. Hvor forskelligt, det er der netop en undersøgelse, der er i gang med at kortlægge.

Undersøgelsen, der er finansieret af BUPL, foretages af ph.d.-studerende Merete Monrad og lektor Morten Ejrnæs fra Aalborg Univer-

sitet. Den har til formål at afdække omfanget af faglig enighed og uenighed i forhold til en række centrale pædagogiske spørgsmål. Det har forskerne undersøgt igennem en række temadage, hvor de deltagende pædagoger har skullet forholde sig til en række konkrete cases og svare på, hvad de mente, man som pædagog burde gøre i de enkelte situationer (se faktaboks).

## **STOR FAGLIG UENIGHED**

Selvom undersøgelsen endnu ikke er afsluttet, og al er empirien behandlet, kan de allerede sige en del om resultaterne. Morten Ejrnæs forklarer:

”Vi har klart fået dokumenteret, at der på mange områder hersker stor faglig uenighed. I nogle tilfælde nærmest maksimal uenighed. Uenigheden gør sig gældende i forhold til alt fra spørgsmålet om, hvordan man vil forholde

” Derfor er en af de vigtigste kompetencer i et fag med faglige uenigheder som det pædagogiske også evnen til at skelne mellem gode og dårlige uenigheder.”

Merete Monrad





sig til en situation ved et gyngestativ til, hvornår man vil underrette kommunen om et barns forhold.”

Mange vil sikkert mene, at man ikke kan være tjent med så store forskelle i de faglige vurderinger. At det må være udtryk for manglende faglighed og professionalisme i det pædagogiske fag. Det er dog ifølge de to

forskere en misforstået konklusion at drage. Selvom deres undersøgelse ikke handler om baggrunden for uenighederne, er det klart for dem begge, at den bl.a. kommer af, at man bruger sig selv så meget i det pædagogiske arbejde. Merete Monrad uddyber:

”Pædagogens personlighed, de holdninger og værdier, der er formet af de erfaringer,

man har gjort sig igennem livet, spiller en stor rolle i det pædagogiske arbejde. Derfor vil der også altid være faglig uenighed, fordi forskellige holdninger og værdier vil udmønte sig i forskellige handlinger. Og det kan og skal ikke være anderledes. Det ville ikke være særligt professionelt af en pædagog ikke at inddrage sig selv i relationen til børnene, forældrene og

kollegerne. Den faglige uenighed er et uomgængeligt faktum, som vi må lære at håndtere på den bedst mulige måde.”

### **DISKUSSIONER KAN FORHINDRE SKANDALESAGER**

Det er netop spørgsmålet om, hvordan man mest hensigtsmæssigt forholder sig til denne uenighed, der er de to forskeres primære sigte. I den forbindelse er det helt afgørende, at man får blik for uenigheden, at man tør tale åbent om den og diskutere de forskellige uoverensstemmelser, for så kan mange af de faglige uenigheder ligefrem være en fordel, som man kan bruge konstruktivt, forklarer Merete Monrad:

”Ved at få de forskellige holdninger frem i lyset kan man blive opmærksom på, at der findes andre pædagogiske perspektiver på en konkret situation. Andre gode faglige grunde til at gøre noget andet end det man selv lige umiddelbart ville have gjort. Det er også med til at opøve ens empati som pædagog. Man lærer at se på en situation fra flere sider. På den måde kan man bedre forstå det ud fra de forskellige børn, forældre eller kollegers perspektiv”.

En konstruktiv omgang med uenigheden kan også vise sig at være det mest effektive middel imod de uheldige skandalesager, vi af og til ser, hvor det pædagogiske system på den ene eller den anden måde har svigtet et barn. Når sådanne sager fylder medierne, plejer det ikke at skorte på krav til det pædagogiske felt om bedre uddannelse, stærkere ledelse eller flere standardprocedurer, så man i fremtiden kan undgå sådanne sager. Det er dog ikke den rette vej at gå, ifølge forskerne.

”For mig at se er de største svigt, der typisk er sket i sådanne sager, at man ikke har haft en åben drøftelse af de uenigheder, der har været kollegerne imellem,” forklarer Morten Ejrnæs og fortsætter: ”Det viser sig jo næsten altid bagefter, at der er nogen, der har haft betænkeligheder ved det, der foregik. De er bare ikke blevet hørt, og derfor har man

ikke i tide fået stoppet det eller gjort det, der skulle gøres.”

Merete Monrad uddyber:

”Vi kan ikke uddanne os ud af sådanne sager. Pædagoger kan ikke være eksperter i alle mulige og umulige aspekter af deres fag. Ligeledes er det heller ikke muligt at formulere bestemte standardprocedurer, der skulle eliminere de faglige uenigheder om ethvert givent tilfælde. En åben drøftelse af de faglige uenigheder vil i langt højere grad kunne opfange og stoppe de fremgangsmåder og tiltag, der er på vej i den helt gale retning.

Derfor er en af de vigtigste kompetencer i et fag med faglige uenigheder som det pædagogiske også evnen til at skelne mellem gode og dårlige uenigheder. At kunne skelne imellem de problematiske uenigheder, som f.eks. bunder i manglende viden på et område, og de konstruktive uenigheder, som muliggør, at man kan arbejde mangefacetteret med børnene. Førstnævnte skal selvfølgelig så vidt muligt udryddes. Og det sker altså mest effektivt igennem opmærksomhed og diskussion.”

Men at nå dertil kræver en del omstillinger

### **OM UNDERSØGELSEN ”PÆDAGOGERS HOLDNINGER, FAGLIGHED OG PROFESSION.”**



Undersøgelsen, der er støttet af BUPL, er lavet af ph.d. studerende Merete Monrad og lektor Morten Ejrnæs fra Aalborg Universitet.

Undersøgelsen forventes afsluttet sommeren 2010. Den har haft til formål at afdække omfanget af faglig enighed og uenighed i forhold til en række centrale pædagogiske spørgsmål.

Det er sket på baggrund af en omfattende indsamling af empiri, der er foregået på 14 temadage med 491 pædagoger fra 12 kommuner af forskellig størrelse og fra forskellige dele af landet. Pædagogerne har på temadagene skullet forholde sig til en række konkrete cases og svare på, hvad de mente, man som pædagog burde gøre i de enkelte situationer.

Her er to eksempler på cases og nogle af de spørgsmål, som pædagogerne skulle forholde sig til og fordelingen af de afgivne svar i procent. Der er tale om uddrag.

#### **Uenighed ved gyngerne**

Ved to gynger, med plads til to børn på hver gyngestol, er tre børn i gang med at gynges. Aske på to og et halvt år er alene på en gyngestol. Ida, også to og et halvt år, samt Anna på knapt to år gynger sammen på den anden gyngestol. Pædagogen Karen står og skubber indimellem.

Magnus på to og et halvt år kommer hen og kigger. ”Osse gyngestol,” siger han. Karen spørger Aske, om Magnus må gynges sammen med ham. Aske siger nej og gynges videre. Karen vender sig om et øjeblik og hjælper et andet barn. Magnus bliver stående og vil stadig gerne gynges. Karen spørger igen Aske, om Magnus ikke nok må gynges sammen med ham.

og viden om, hvordan man bedst diskuterer den slags.

"For det første må man være sig bevidst, at det kan være nogle svære diskussioner at tage, fordi de går så tæt på. Når man som pædagog investerer så meget af sig selv i sit arbejde, kan en diskussion af faglige uenigheder med ens kolleger meget nemt blive opfattet som et personligt angreb. Det er noget, man skal lære at gøre," siger Merete Monrad.

Morten Ejrnæs forklarer videre, hvorledes "det også kræver, at lederne på de enkelte institutioner sender de rigtige signaler. Lederne

skal i ord og handling vise, at det er i orden at ytre og diskutere sin uenighed og samtidig skabe rammerne for, at det kan foregå på en ordentlig måde."

### **PÆDAGOGER VIL GERNE**

Og når sådanne rammer er på plads, er lysten til at tage disse diskussioner faktisk stor blandt pædagoger. Det oplevede de to forskere på egen krop, da de var ude at lave deres undersøgelser. For ikke nok med, at de mange pædagoger, der deltog i undersøgelsen, flittigt kastede sig over diskussionerne af de forskel-

lige cases, var der også flere, der gerne ville have nogle cases med hjem, så de kunne fortsætte diskussionerne derhjemme med deres daglige kolleger. Undersøgelsen har altså ikke bare resulteret i nogle interessante resultater, den har også vist sig at kunne bruges til at få taget hul på de følsomme diskussioner, som er nødvendige, hvis den faglige uenighed skal håndteres fagligt. Og det skal den jo. Det kan man vel ikke være uenig i. Eller hvad?

Her indvender forskerne, at en åben diskussion af selv de mest indlysende ræsonnementer kan være frugtbar. De mange gode diskussioner, som de selv har haft med de mange pædagoger i undersøgelsen, har f.eks. betydet, at de har måttet revidere flere ting, som de ellers troede, var selvindlysende. En åben drøftelse af uenigheder kan således vise nye veje for både forskere og pædagoger. |

Er du enig med Karen, da hun første gang spørger Aske om Magnus må gyngesammen med ham? Ja: 86 %, Nej: 13 %, Kan ikke svare: 1 %.

Er du enig med Karen, da hun anden gang spørger Aske, om Magnus ikke nok må gyngesammen med ham? Ja: 42 %, Nej: 56 %, Kan ikke svare: 2 %.

### **Hvornår skal der laves en underretning?**

Silke er ni år. Hun går i en SFO, hvor flere af børnenes familier har kontakt med kommunen.

Silke er en stille pige, der har én god veninde. I børnegruppen markerer Silke sig ikke tydeligt, hun bliver ikke drillet, men er sjældent med i de andres leg.

Pædagogerne opfatter Silke som en sød pige, der er nem at have i institutionen. De ville gerne kunne tale mere med hende, for de har indtryk af, at hun ikke altid har det godt. Andre børn kræver imidlertid så meget af pædagogerne, at der ikke bliver den fornødne tid til Silke.

En dag fortæller Silkes veninde en af pædagogerne, at Silke har sagt, at hendes far slår hende og hendes små søskende. Veninden må ikke fortælle det til nogen.

Pædagogen røber ikke, hvad veninden har sagt, men spørger Silke, hvordan hun har det hjemme. Silke siger bare: "Godt."

Bør pædagog eller leder indkalde Silkes forældre til en samtale?

Ja: 58 %, Nej: 39 %, Kan ikke svare: 3 %.

Bør lederen sende en underretning til kommunen med det samme?

Ja: 7 %, Nej: 90 %, Kan ikke svare: 3 %.

NB: Maksimal uenighed svarer til 50% ja og 50% nej.



### **MORTEN EJRNÆS**

Mag.scient.soc. (sociolog), lektor i teorier om sociale problemer på den sociale kandidatuddannelse, Institut for Sociologi, Socialt Arbejde og Organisation, Aalborg Universitet.



### **MERETE MONRAD**

Cand.scient.soc. (sociolog), ph.d.-stipendiat ved Institut for Sociologi, Socialt Arbejde og Organisation, Aalborg Universitet.



I ved en masse, og I kan en masse. Det er et vigtigt budskab til pædagoger i en tid, hvor professionens faglighed ikke kommer til sin ret, vurderer sociolog Esther Nørregård-Nielsen, der netop har afdækket de gode erfaringer fra Projekt Ressourcepædagoger.

Af Eva Frydensberg Holm / foto: iStockphoto

# PÆDAGOGER KAN MERE,

**V**i har brug for en støttepædagog. Sådan har svaret ofte lydt, når en pædagog i en daginstitution stod med et barn, hun ikke vidste, hvad hun skulle stille op med. En pædagog udefra er derpå blevet hidkaldt for at støtte det pågældende barn over en periode.

Men hvad ville der ske, hvis man i stedet rustede en pædagog i institutionen til at kunne observere og vejlede sine kolleger, når de stødte ind i konflikter? Det var det spørgsmål, en flok forskere for nogle år siden stillede sig selv, og som dannede udgangspunkt for Projekt Ressourcepædagoger.

"Tanken var, at der er mere idé i at skabe viden og erfaringer, der bliver i institutionen

frem for altid at tilkalde en person udefra, der forsvinder, når 'problemet' er løst," fortæller sociolog Esther Nørregård-Nielsen, der er cand.scient.soc, ph.d. og partner i Rådgivende Sociologer.

Hun har netop fra Projekt Ressourcepædagoger afdækket erfaringer, der gik ud på, at en række institutioner kunne få uddannet en pædagog, en såkaldt ressourcepædagog, der kunne fungere som rådgiver for de andre kolleger i forhold til udsatte børn. Indtil videre er to hold ressourcepædagoger i perioden 2007-2009 blevet uddannet i henholdsvis Herning og København. Esther Nørregård-Nielsen fortæller videre:

"Ud over at få skabt noget viden, der kun-

ne blive i institutionen, mente man også, at det måtte være muligt at anskue de såkaldt udsatte børn som andet end problemer – simpelthen ved at give pædagogerne tid og kompetencer til at kaste et andet blik på konfliktsituationerne. Målet var også at give de faglige diskussioner et løft – ikke bare de faglige diskussioner om udsatte børn, men de pædagogiske diskussioner generelt."

Ifølge Esther Nørregård-Nielsen viser evalueringerne tydeligt, at projektet på mange måder er lykkedes. Uddannelsen har rustet pædagogerne til at vejlede i konflikter med udsatte børn – og i en del institutioner har det også bidraget til at løfte den pædagogiske diskussion. Men måske endnu vigtigere er





# END DE TROR

projektet et eksempel på, at pædagoger har en stor viden og faglighed, der i mange institutioner ikke kommer optimalt i spil, fortæller Esther Nørregård-Nielsen.

## ET SKRÆMMENDE PROJEKT

"Jeg har kaldt Ressourcepædagoger for et skræmmende projekt, fordi det i al sin enkelthed gik ud på at sige til folk: 'I kan en masse, I ved en masse, hvordan kan I bruge det mere systematisk?' Og det viste sig at have en skræmmende stor effekt."

Hun forklarer, at uddannelsen groft sagt handlede om at aktivere den viden, deltagerne allerede besad, og de teknikker, de allerede kendte og brugte. Det viste sig, at en af de helt

store udfordringer var, at denne viden nu skulle bringes i spil i forhold til ens egne kolleger.

"For mange af deltagerne føltes det grænseoverskridende at skulle observere og rådgive en kollega. Nogle sagde, at deres kolleger også syntes, det var en svær situation. Det ved jeg ikke, om kollegerne reelt gjorde – eller om det bare var noget, de nye ressourcypædagoger følte. Men det viser i hvert fald noget om en kultur, hvor man ikke er vant til, at man siger: 'Det her ved jeg, fordi jeg læst den eller den bog eller været på det og det kursus – eller simpelthen, fordi jeg ser det med mine faglige briller,'" fortæller Esther Nørregård-Nielsen.

Evalueringen af projektet viste, at de fleste deltagere efter endt uddannelsesforløb syn-

”Jeg har kaldt Ressourcepædagoger for et skræmmende projekt, fordi det i al sin enkelthed gik ud på at sige til folk: I kan en masse, I ved en masse, hvordan kan I bruge det mere systematisk?”

Esther Nørregård-Nielsen

tes, de var blevet i stand til at fungere som rådgivere, selvom det tog tid at vænne kollegerne til, at de som ressourcepadagoger stod til rådighed som sparringspartnere. Mange fortalte, at titlen som 'ressourcepadagog' gjorde det nemmere for dem.

Hvor godt projektet blev integreret i institutionen som helhed varierede og hang stærkt sammen med lederens evne til at forankre indsatsen og skabe rum for pædagogiske diskussioner. Men mange pædagoger og ledere udtrykte, at ressourcepadagogernes arbejde havde været til gavn for hele personalet, der var blevet hjulpet til at se ressourcer frem for at fokusere på problemer.

"Fælles for de institutioner, der lykkedes godt med implementeringen, var, at de brugte projektet til at skabe en fælles viden og forståelse – og prioriterede det tidsmæssigt.

Ét sted bestemte man, at ressourcepadagogen skulle kortlægge kollegernes kompetencer for dermed at udnytte dem bedst muligt. Andre steder brugte man personale-møderne til at diskutere cases og de observationer, ressourcepadagogen havde gjort," fortæller Esther Nørregård-Nielsen

Deltagerne lagde desuden vægt på, at muligheden for at danne netværk med pædagoger fra andre institutioner havde haft stor betydning.

### **FAGLIGHED ER REFLEKSION**

Esther Nørregård-Nielsen har forsket i pædagoger som profession i flere år og skrev for nogle år siden sin ph.d.-afhandling 'Pædagoger i skyggen – en analyse af pædagoger som profession'. Selvom hun var overrasket over, hvor stor en effekt uddannelsesforløbet havde, kommer det ikke bag på hende, at pædagogerne lider under manglende tro på egen faglig kunnen.

"Der har længe været sået tvivl om, hvorvidt pædagogernes faglighed er høj nok. Det har skabt usikkerhed. Jo mere tryk man føler sig, jo mindre tror man på sig selv. Og sammen med nedskæringer og misforstået

## **PROJEKT RESSOURCEPÆDAGOGER**



Projekt Ressourcepadagoger er et samarbejde mellem Menighedernes Daginstitutioner, Udviklingsforum, Rådgivende Sociologer og det daværende Velfærdsministerium. Pilotprojektet har fundet sted i København og Herning, hvor man i en række institutioner har uddannet en pædagog til at kaste et andet blik på konfliktsituationerne og fungere som rådgiver over for kolleger i forhold til udsatte børn. Målet med Projekt Ressourcepadagoger var at anskue de udsatte børn som andet end problemer og løfte diskussionerne ikke bare om udsatte børn, men den pædagogiske diskussion generelt.

### **ESTHER NØRREGÅRD-NIELSEN**



Cand.scient.soc., ph.d. og partner i Rådgivende Sociologer ApS. og har udgivet, redigeret samt været medforfatter til en række bøger og antologier. Senest har hun været medredaktør på bogen "Spørgesmaer i virkeligheden", der vandt en særpris ved forlaget Samfundslitteratur. Hun sidder i redaktionen på Dansk Sociologi og i bestyrelsen for Dansk Selskab for Surveyforskning.

ligemageri – blandt andet pædagoger og pædagogmedhjælperer imellem – har det gjort, at pædagogerne har haft svært ved at træde i karakter som professionelle på det pædagogiske område," siger hun og fortsætter:

"Professionaliseringen ligger, som jeg ser det, ikke så meget i indholdet, men i forplig-

telsen til at reflektere over, hvad man kan som gruppe. Hvad er det, vi skal kunne? Hvad er det for en særlig faglighed, vi har? Hvad ville samfundet miste, hvis de ikke havde pædagoger? Der er ikke noget entydigt svar – og svaret rykker sig hele tiden, men det er vigtigt løbende at diskutere og definere professionen og professionens opgave – og dermed være i stand til at melde klart ud: 'Det her er os, det her er ikke os. Det her kan vi, det her kan vi ikke.' Det tror jeg, pædagogerne af flere grunde har haft svært ved."

Manglende netværk, tid og ledelse er, ifølge Esther Nørregård-Nielsen, nogle af barriererne for pædagogernes faglige udfoldelse. Og Projekt Ressourcepadagoger er et eksempel på, at det er muligt at aktivere en masse ubrugt faglighed, hvis man sætter ind her. Men hun mener samtidig, at det stikker dybere end som så:

"Jeg mener også, at man bør se på pædagogernes uddannelse. Hvis man efter næsten fire års uddannelse ikke mener, man kan noget særligt, så er der noget galt. Spørgsmålet er, om den faglige litteratur, man bliver præsenteret for på seminarierne, har et stærkt nok twist til at skabe en faglig identitet? Man kunne måske også se på, hvem det er, der underviser på seminarierne. Kender de faget godt nok?," spørger Esther Nørregård-Nielsen og peger til sidst på et element i Projekt Ressourcepadagoger, der kom meget bag på hende:

"Noget af det, stort alle deltagere efterlyste og beskrev som en barriere for at kunne agere i forhold til blandt andet de udsatte børn, var kendskab til, hvordan samarbejdet med kommunen fungerer: 'Hvad sker der, hvis man indberetter et barn? Hvad gør de i kommunen? Hvad skal der til for at få psykologtimer?' Manglende viden om den slags stod ifølge de fleste af pædagogerne i vejen for at kunne vejlede kollegerne. Det overraskede mig, at det fyldte så meget, men det siger måske noget om, at mange institutioner føler sig som en ø – uden forbindelse til andre institutioner og kommunen." |

# DET ER MIG, DER ER VIGTIG!

Ny undersøgelse viser, at de fleste pædagoger får ny viden ved at læse artikler fra fagbladet Børn & Unge. Forskningstidsskrifter forandrer ikke pædagogers hverdag. Det gør de selv.

Af Claus Holm / foto: iStockphoto og Colourbox.com

**P**olitikere definerer et problem. Forskere skaffer solid viden om løsningen. Og pædagoger omsætter det i konkrete løsninger. Sådan lyder det flotte forløb fra politik over videnskab til pædagogik. Problemet er, at det hviler på en naiv forestilling. Det fortæller Frank Ebsen, der er forskningschef for Center for Forskning i Socialt Arbejde ved Professionshøjskolen Metropol. Han siger:

"Naiviteten ligger i forestillingen om, at pædagogen uden videre læser og omsætter forskning. Det gør de ikke. Det er en misforståelse, der bygger på idéen om, at den professionelle er kvalificeret til at indhente, læse, forstå og bruge forskning."

Med Frank Ebsens netop offentliggjorte undersøgelsesresultater kan man da også konstatere, at det er vanskeligt for pædagoger at holde sig opdateret. Undersøgelsen – der omfatter i alt 364 ansatte på 34

dag- og døgninstitutioner i to kommuner i Danmark – handler om, hvor hyppigt pædagoger og socialpædagoger læser fagblade og forskningstidsskrifter. Besvarelserne indkom i 2006, og de viste, at det mest læste fagblad er Børn&Unge, som langt de fleste læser i løbet af et år. Men undersøgelsen viser også, at kun en kerne på mellem 5 og 10 procent læser forskningstidsskrifterne Vera og Dansk Pædagogisk Tidsskrift, se faktaboks I.

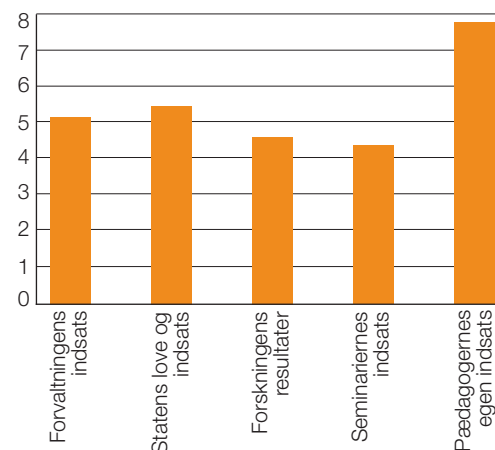
*Men hvorfor gør danske pædagoger ikke mere brug af forskningen?*

"Det ved vi faktisk frygteligt lidt om. Men ser vi på amerikanske undersøgelser, så ved vi,

at amerikanske socialarbejdere ikke vil læse og tilegne sig forskning. Årsagen er, at det bryder deres magt, fordi forskningen fortæller, at de skal gøre tingene på bestemte måder. Kigger vi derimod på engelske undersøgelser, så peger de på, at socialarbejdere ikke er i stand til at læse eller omsætte forskningen til noget brugbart for praksis. Min vurdering er, at det er problemet med at læse og bruge forskningsresultaterne, der gør sig gældende blandt danske pædagoger, ikke modstand mod brug af forskning. Men det er som sagt ikke grundigt undersøgt i Danmark," siger Frank Ebsen.



## 2. HVILKE INSTANSER HAR BETYDNING FOR INDHOLDSMÆSSIGE FORANDRINGER I INSTITUTIONERNES ARBEJDE?



## 1. HVOR HYPPIGT LÆSER DU FØLGENDE FAGBLADE OG MAGASINER?

	Hver gang det udkommer	Ca. hver anden gang det udkommer	Nogle gange om året	Aldrig	N=100%
Børn&Unge	37%	24%	19%	19%	303
Socialpædagogen	16%	10%	19%	55%	255
Vera	5%	5%	19%	71%	239
Dansk Pædagogisk Tidsskrift	3%	3%	20%	74%	231

## DER ER HEGN OM DET HELE

Det er ganske heldigt, hvis der i Danmark ikke er modstand mod at bruge forskning i det pædagogiske arbejde. For forskning er udråbt til det middel, der skal give sikker dokumentation – evidens – for, at pædagoger og socialpædagoger benytter sig af de gode metoder - best practice - når de for eksempel hjælper udsatte børn i institutionen.

Frank Ebsen forklarer:

"Idéen om en evidensbaseret praksis er tidens stærke idé. Den handler om at finde og bruge effektfulde metoder til at hjælpe og bistå mennesker i udsatte positioner. Det er svært at være uenig i. For naturligvis er det kritiskabelt, hvis de personer, som har størst behov for hjælp, udsættes for usikre sociale eksperimenter."

Alligevel er forsøget på at forandre pædagogisk praksis igennem forskning, ifølge Frank Ebsen, særdeles vanskeligt. Det hænger sammen med, at pædagogerne ikke bliver inddraget:

"Du kan ikke forandre noget uden pædagogerne", konstaterer han tørt – lige så tørt og selvbevidst som pædagogerne selv svarer, når de bliver bedt om at vurdere forskellige instansers betydning for forandring i deres praksis. Pædagoger vurderer nemlig betydningen af deres egen indsats højest sammenlignet med betydningen af både staten,



forvaltningen, seminarierne og forskningens indsats, se faktaboks II.

"Og det er jo rigtigt nok. Det er pædagogen, som intervenserer i den konkrete sammenhæng og over for det konkrete barn. Pædagogen oplever, at han eller hun handler og gør noget," forklarer Frank Ebsen.

*Er det ikke godt nok? Hvilken nytte gør forskningen for pædagogerne?*

"Der er brug for forskeres blik på, hvad der karakteriserer de konkrete børn, som har brug for hjælp. Er det deres forældrebaggrund, deres sygdomshistorie eller andre forhold. Det kan forskningen hjælpe med at få styr på. Det samme gælder den sammenhæng, børn indgår i. Da jeg var en ung og grøn forsker, var jeg til et foredrag med Erik Sigsgaard. Her gjorde han opmærksom på, at der var hegn om alle daginstitutioner. Det havde jeg ikke haft øje for før. Her kom de glade forældre og afleverede deres børn til at lege frit, og nu så jeg pludselig, at der var hegn om det hele. Min pointe er, at det at blive opmærksom på kontekstens karakter – for eksempel, at der er hegn om det hele – det kan forskere bidrage med."

## UDELUKKELSE AF PÆDAGOGER

Frank Ebsen er ikke i tvivl om vigtigheden af, at pædagoger bruger forskningsviden i deres arbejde. Og ud over at kvalificere pædago-

gerne til bedre at kunne tilegne sig relevante tekster og omsætte dem, peger Frank Ebsen igen og igen på inddragelse af pædagogerne i forskningsprocessen som en løsning.

"Forskning i Danmark er primært evalueringsforskning bestemt af politisk-administrative definitioner af, hvad der skal forskes i, hvem der bliver genstand for forskningen, og hvad resultaterne skal bruges til. I alle disse trin er pædagogerne udelukket. Det er fremmedgørende. Hvordan skal pædagogerne nogensinde blive motiveret for at bruge en forskning, der er tilrettelagt på den måde? Åbner man i stedet for dialog og et partnerskab mellem pædagoger og forskere, så tror jeg, resultatet vil blive et andet. En partnerskabsmodel gør op med en central dirigering af forskningsprocessen. I stedet handler den om et samspil mellem forskere og pædagoger."

## DER SKAL OPBAKNING TIL

Frank Ebsen tror dybest set ikke på, at man får alle pædagoger til at læse om forskning. Men mindre kan også gøre det. Han efterlyser en politisk, ledelsesmæssig og organisatorisk opbakning til, at nogle af ens kolleger har en særlig viden, der er brugbar for hele institutionen.

"Hvis man ikke anerkender de pædagoger, som gerne vil gøre brug af forskningsresultater, så sker der ikke noget. Det stiller krav til både den lokale leder og kommunens forvaltningschefer. Det er dermed dem, der afgør, om der skal handles på forskningsresultater. Og så kræver det, at nogle helt praktiske forhold er i orden, såsom pædagogernes adgang til computere, mulighed for at købe bøger, tid til at diskutere artikler og invitere forskere på besøg. Men jeg har endnu aldrig mødt nogen, der arbejder systematisk med at realisere en videnstrategi, hverken i institutionen eller i kommunen. Der, hvor de er kommet længst, er, hvor de laver referater af forskningsresultater. Så der er lang vej endnu" siger Frank Ebsen. |

### LÆS MERE:

Undersøgelsen er publiceret i: Frank Ebsen: 'Forskningens betydning for professionelle pædagogers praksis'. Forskningspaper fra HPA-projektet 'Handlekompetencer i Pædagogisk Arbejde med socialt udsatte børn', se [www.dpu.dk/hpa](http://www.dpu.dk/hpa)

### FRANK EBSEN

Forskningschef for Center for Forskning i Socialt Arbejde, Professionshøjskolen Metropol. Han er uddannet cand.merc.





# HVORDAN SYNES DU SELV, DET GÅR?

Brugervenlighedstest af hjemmesider. Brugerdreven innovation af produkter. Brugertilfredshedsundersøgelser af offentlig service. Vi er alle blevet brugere, og vores mening tæller. Men det er ikke altid, kunden har ret. Ifølge Lone Svinth, der forsker i kvalitet i dagtilbud, kan målinger af forældretilfredshed lægge hindringer i vejen for arbejdet med at forbedre de pædagogiske processer i vuggestuer og børnehaver.

Af Carsten Henriksen / foto: Jens Hasse

## HVORDAN SYNES DU SELV, DET GÅR?

**T**ilfredse forældre i daginstitutionerne. Det må være et godt tegn – men et tegn på hvad? Ikke nødvendigvis på høj kvalitet, mener Lone Svinth, ph.d.-studerende på DPU, Aarhus Universitet. Brugertilfredshed giver ikke nogen reel pejling af kvaliteten i de pædagogiske processer. Tværtimod spærrer tidens massive fokus på brugertilfredshedsundersøgelser for en diskussion af, hvad pædagogisk kvalitet egentlig er, og hvordan vi udvikler den.

### SPØRG DIN BRUGER

Fra 2011 skal alle danske daginstitutioner spørge deres brugere – understøttet af forældrene – om deres holdning til kvaliteten i deres børns daginstitution. Det storstilede brugertilfredshedsprojekt er en udløber af regeringens kvalitetsreform og vil bl.a. være inspireret af KL-kompasset – de danske kommuners benchmarkingkoncept fra 2002 til måling af brugertilfredshed på bl.a. daginstitutionsområdet.

Men ifølge Lone Svinth er det ikke uproblematisk at anvende brugerperspektivet.

"Brugertilfredshed er et kerneområde i kvalitetsreformen, og i det politiske landskab er det en bærende pæl i forståelsen af kvalitet.

Men i en tid, der står i kvalitetsreformens tegn, er det paradoksalt, at vi bruger så lidt energi på at diskutere, hvad kvalitet egentlig er – og hvilke konsekvenser det har, når vi så ensidigt vurderer kvalitet ud fra brugerperspektivet", siger hun.

Spørgsmålene i KL-kompasset handler om alt fra forældrebetaling og indeklima til personalets tid til det enkelte barn og den pædagogiske indsats i forhold til børnene.

"Kompasset stiller en række spørgsmål, som forældrene sagtens kan forholde sig til: åbningstider, forældrebetaling osv. Problemet er, at det også stiller spørgsmål, som forældre ret beset ikke har mulighed for at svare på f.eks. "Personalets tid til det enkelte barn" og "Evnene til at skabe trivsel for børnene", siger Lone Svinth og antyder dermed, hvad problemet er:

"Det er en grundlæggende forudsætning for brugertilfredshedsundersøgelser, at brugeren er velinformeret om den service, han bliver bedt om at vurdere. Men forældrene opholder sig så kort tid i institutionen, at de ikke har den tætte kontakt og viden, der skal til for at kunne udtale sig kvalificeret om de pædagogiske processer og det samspil, som har betydning for, om børnene trives", siger hun.

Amerikanske undersøgelser viser da også, at forældre ofte svarer i den positive ende af skalaen. De er tilbøjelige til at vurdere kvaliteten i deres barns daginstitution højere end eksterne evaluatore.

En af forklaringerne på denne forskel er det, man kalder kognitiv dissonans: At vi som

forældre er tilbøjelige til at bortforklare og se gennem fingre med oplevelser, der skaber støj i det positive billede, som vi helst vil tegne af institutionen.

"Forældrenes svar kan bære præg af ønsketænkning, fordi det er deres egne evner som forældre, der er i spil, når de skal tilkendegive, hvor tilfredse de er. Hvordan kan man f.eks. svare, at man er meget utilfreds og så alligevel fortsætte med at aflevere sit barn i institutionen?", spørger Lone Svinth.

Spørgsmål, der er unuancerede og meget generelle, går også ud over undersøgelsens validitet.

"Det har vist sig, at forældre i interview-situationer er meget nuancerede i deres vurderinger, og at de f.eks. giver udtryk for, at de ikke er tilfredse med de vilkår, pædagogerne arbejder under. Men når man beder dem give point helt overordnet, er de tilbøjelige til at være meget tilfredse", siger Lone Svinth.

### KVALITET I SKYGGEN

Lone Svinth er optaget af, hvad man vil og kan bruge de nye brugertilfredshedsundersøgelser til. De er ikke blot fagligt problematiske, men også ressourcekrævende. Det massive fokus på forældrene kan skævvride institutionernes arbejde med at kvalitetsudvikle de pædagogiske processer.

"Politikerne og forvaltningerne kan naturligvis bruge det til at få en pejling af, om forældrene er tilfredse med den serviceydelse, de leverer, og der er lagt op til, at det kan bruges som styringsredskab. Det er jo en helt legitim politisk beslutning. Men når brugertilfredshed prioriteres politisk, betyder det jo også, at der er noget andet, der nedprioriteres – f.eks. arbejdet med den faglige kvalitet", siger hun.

Ifølge Lone Svinth er det i disse år almindeligt at tredele kvalitetsbegrebet, når man diskuterer offentlig service som f.eks. dagtilbud:

• **Organisatorisk kvalitet**, hvordan tilrettelægges arbejdet mest effektivt, hvordan udnyttes ressourcerne bedst, hvordan fungerer ledelsen?

”Når man tænker på, at Danmark er det land i verden, hvor daginstitutioner er mest udbredt, er det tankevækkende, at vi stadig har så upræcise forestillinger om, hvad kvalitet i daginstitutioner er.”

Lone Svinth





• **Faglig kvalitet**, i hvilken grad lever en given service op til specifikke faglige kvalitetskriterier?

• **Oplevet kvalitet**, hvordan oplever brugerne kvaliteten?

"Når man tænker på, at Danmark er det land i verden, hvor daginstitutioner er mest udbredt, er det tankevækkende, at vi stadig har så upræcise forestillinger om, hvad kvalitet i daginstitutioner er. Jeg er mest optaget af de pædagogiske processer. Ud fra ønsket om at sikre, at vores børn får et stort udbytte og trives godt i de mange timer, de tilbringer i institutionen, er den faglige kvalitet helt central", siger Lone Svinth.

### KOMMUNERNES ANSVAR

Skal brugertilfredshedsundersøgelser hjælpe mærkbart på dagtilbudsområdet, kræver det, at spørgsmålene begrænses til emner, som forældrene reelt kan forholde sig til. Institutionerne har derfor en vigtig informationsopgave: De skal klart melde ud over for forældrene, hvad de står for, og hvad det betyder i praksis, mener Lone Svinth.

Men uanset hvor meget institutionerne informerer, er der forhold, som forældrene umuligt kan vide noget om – medmindre de sidder som en flue på væggen hele dagen i institutionen eller installerer skjult webcam og følger med på pc'en henne på arbejdet. Derfor

hviler ansvaret, for om disse undersøgelser giver mening, i sidste ende på dem, der udformer de konkrete spørgsmål.

"Når man som forælder f.eks. bliver bedt om at vurdere institutionens evne til at skabe trivsel for børnene, kommer man hurtigt i et dilemma: 'Hvordan skal man overhovedet kunne forholde sig til det spørgsmål? Og hvad skal man svare, hvis man faktisk oplever, at der er et eller to børn, som ikke ser ud til at trives'? Jeg synes ikke, det er rimeligt at stille den slags spørgsmål", siger Lone Svinth.

Hun er spændt på, hvordan spørgsmålene i det kommende brugertilfredshedskoncept kommer til at se ud.

"Jeg vil gerne opfordre de implicerede parter til at være meget kritiske, mht. hvilke spørgsmål der skal stilles, sådan at vi får mulighed for et mere nuanceret billede af forældrenes tilfredshed, end det var tilfældet med KL-kompasset. Når det er sagt, er det også vigtigt at understrege, at forældrene bør have mulighed for at svare "ved ikke" til spørgsmål, som går ud over, hvad man med rimelighed kan forventes at have indsigt i", siger Lone Svinth.

### VIGTIGE 20 SEKUNDER

Og forældrene kan f.eks. ikke forventes at have indsigt i noget så centralt som samspillet mellem børn og voksne i institutionen. I sit arbejde er Lone Svinth inspireret af den norske forsker

### LÆS MERE:

Lone Svinth: 'Kvalitet i dagtilbud – Tilfredse forældre lig med høj kvalitet?' - artikel i tidsskriftet 'Kognition og Pædagogik', nr. 67, april 2008, 18. årgang.

Berit Bae og hendes analyser af dette samspil i norske børnehaver. I hendes udlægning er der tale om et samspil, når der er mindst tre verbale eller nonverbale udvekslinger mellem barn og voksen. Når f.eks. et barn siger noget, den voksne svarer, og barnet så siger noget igen, har man et samspil. Et samspil mellem voksen og barn varer i gennemsnit 20 sekunder.

"Det er det, der foregår i disse 20 sekunder, jeg er optaget af i min forskning: Hvilken betydning har de for barnets udvikling og læring? Men disse vigtige 20 sekunders samspil får man ikke fanget ind ved at spørge forældrene om, hvad de synes. Derfor er det afgørende, at brugertilfredsundersøgelserne suppleres med andre tilgange til kvaliteten i daginstitutionerne", slutter Lone Svinth. |



### LONE SVINTH

Cand. pæd. i pædagogisk psykologi og ph.d.-studerende på DPU, Aarhus Universitet. [www.dpu.dk/om/losv](http://www.dpu.dk/om/losv)

## BLIVER PÆDAGOGER UMYNDIGGJORT?

Pædagoger er myndige voksne, der tager sig af umyndige børn – så børnene med tiden selv kan blive myndige voksne.

Sådan lyder den logiske rækkefølge i hvert fald. Men holder den stik?

Eller er nutidens pædagog selv blevet umyndiggjort? Og hvad vil det overhovedet sige, at være en moden og myndig pædagog i dag?

DPU og BUPL inviterer til oplæg og debat med: **Lektor Rasmus Willig**, RUC, der er aktuel med bogen 'Umyndiggørelse'

**Ph.d.-studerende Maja Plum**, KU  
**Lektor Jens Erik Kristensen**, DPU

**Onsdag den 28. oktober kl. 19.30 - 21.30**

Tilmelding til arrangementet er nødvendig.

Læs mere og tilmeld dig på:

[www.dpu.dk/kalender](http://www.dpu.dk/kalender)

Arrangementet er gratis og afholdes på: DPU, Aarhus Universitet, Tuborgvej 164, 2400 København NV.

## MANGLER DU ET NUMMER?



Børn&Unge Forskning udkommer 3 gange om året med interview og artikler om aktuel pædagogisk forskning.

**Du kan bestille de tidligere numre ved at henvende dig til BUPL på telefon 35 46 51 05.**